

LUNDS
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen

Homosexuella män vill också skaffa barn

-en kvalitativ intervjustudie

Författare: Mimmi Gärdström

Kandidatuppsats: SOCK05, 15hp

Internet

Vårterminen 2019

Handledare: Birgitta Ericson

Abstract

Syftet med denna studie var att undersöka hur homosexuella män upplever surrogatmoderskap samt hur de påverkas av samhällets syn på surrogatmoderskap. Jag tar i detta sammanhang upp förarbetet - Olika vägar till föräldraskap (SOU 2016:11) och hur rapporteringen från olika media påverkar parens inställning i surrogatmoderskapsfrågan. Materialet i denna studie består av kvalitativa intervjuer med homosexuella män och par som har eller kan tänka sig att skaffa barn genom surrogatmoderskap. Kvalitativ forskning utifrån semistrukturerad intervju kan i denna studie ge svar som kan betraktas som berättelser där intervjupersonerna utvecklar sina synpunkter. Vid genomförande av analys av materialet identifierade jag stigmatisering, som till stor del var omedveten av intervjupersonerna själva. Jag kunde även se att heteronorm är det som är tongivande i samhället. Teorin som jag huvudsakligen tillämpat i min analys är Goffmans stigmatteori. Media och förarbete till lagen som nämnts ovan ses vara en bidragande orsak till hur människor ser på surrogatmoderskap och om det ska bli tillåtet eller inte. Sammanfattningsvis kan jag se hur media och förarbetet reproducerar åsikter vilket påverkar intervjupersonernas liv.

Författare: Mimmi Gärdström

Titel: Homosexuella män vill också skaffa barn – en kvalitativ intervjustudie

Kandidatuppsats: SOCK05, 15hp

Internet

Handledare: Birgitta Ericson

Sociologiska institutionen, vårterminen 2019

Nyckelord: Ekonomi, heteronorm, homosexuell, media, stigmatisering, surrogatmoderskap

Förord.

Jag vill först och främst tacka alla er som hjälpt mig att genomföra denna studie. Jag har i efterhand ännu mer förstått hur känsligt mitt syfte var och hur värdefulla och insiktsfulla era otroliga berättelser varit som jag fått berättat för mig. Jag kan inte tacka nog för er medverkan. Utan er hade denna studie inte kunnat genomföras. Tack. Jag vill även tacka helt för mig okända personer som vidarebefordrade min ”sökannons” som gjorde att några av de jag intervjuat tog kontakt med mig. Tack även till min handledare Birgitta Ericson som stöttat mig i denna process. Även min man förtjänar ett tack då han utmanat mig, lyssnat och pushat mig genom dessa tre studie år som bland annat resulterat i denna uppsats. Slutligen även ett tack till min tålmodiga pappa.

*”Jag önskar att jag kände till sanningen tidigare, och att när jag på förskolan fick frågan av de andra barnen; Hur många barn ska du ha när du blir stor, att jag svarat; Jag ska ofrivilligt ha noll barn!”
(Daniel Wilke 2016)*

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte	1
1.2 Avgränsningar.....	2
2. Bakgrund och tidigare forskning	2
2.1 Bakgrund.....	2
2.2 Tidigare forskning	3
3. Teoretisk utgångspunkt	5
3.1 Begrepp.....	5
3.2 Stigma	5
3.3 Olika typer av identitet.....	6
4. Undersökningens metod och upplägg	8
4.1 Kvalitativ metod	8
4.2 Semistrukturerade intervjuer	8
4.3 Urval av undersöksgrupp	9
4.3.1 Urvalsförfarande	9
4.4 Intervjuer och genomförande	9
4.5 Transkribering av material.....	10
4.6 Forskningsetik	10
4.7 Analysens genomförande.....	11
5. Resultat och analys	12
5.1 Bakgrund - social kontext hos intervjupersonerna.....	12
5.2 Föräldraskap	15
5.3 Surrogatmoderskap	19
5.4 Surrogatmoderskap i media och i förarbeten till lag	25
6. Slutdiskussion och förslag till vidare forskning	28
Referenser	30
Bilaga 1: Intervjufrågor	33
Bilaga 2: Sökannons	36

1. Inledning

Att bli förälder är ingen rättighet men ändå så forskas det väldigt mycket i hur man ska kunna hjälpa ofrivilligt barnlösa att bli föräldrar. Sjukvården får och kan idag hjälpa till med olika behandlingar för att barnlösa par ska få möjligheten att bli föräldrar. Kunskapen och förmågan finns även för att utföra surrogatmoderskap. Den hjälpen är i dag otillåten inom sjukvården i Sverige för alla ofrivilligt barnlösa grupper enligt Hälso- och sjukvårdslagen. En grupp som är mer exkluderad än andra grupper och som ser surrogatmoderskap som sin chans att kunna få bli föräldrar är homosexuella män. Den biologiska möjligheten för män finns inte och därför exkluderas homosexuella män när det gäller att få barn, med statens goda minne. I Sverige får homosexuella par adoptera barn, men det är få andra länder i världen som tillåter adoption till homosexuella varpå detta alternativ inte är realistiskt. Det mest troliga sättet för homosexuella män är att skaffa barn via surrogatmoderskap och då genom att vända sig till andra länder där surrogatmoderskap är tillåtet. Fokus i detta arbete ligger på surrogatmoderskap som skulle kunna hjälpa just homosexuella män till att få bli föräldrar och hur intervjupersonerna upplever samt påverkas av samhällets syn på surrogatmoderskap. Arbetet avhandlar även normer och vad som bidrar till normförändring. När regeringen mottagit förarbetet (SOU 2016:11) som avhandlar bland annat surrogatmoderskap och därefter valt att inte inkludera surrogatmoderskap i Hälso- och sjukvårdslagen så väljer man bort ett alternativ och gör det svårt för homosexuella män att få barn. Maktpositionen som staten har här kan reproducera samhälleliga åsikter vilket kan göra att legaliserandet av surrogatmoderskap dröjer ytterligare eller inte alls blir tillåtet inom Hälso- och sjukvårdslagen. Upplevelserna som homosexuella män idag har kan bidra med en annan insikt och förståelse om att barnlängtan kommer i olika skepnader.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka homosexuella mäns upplevelser av att kunna få anlita surrogatmödrar för att få barn. Hur påverkas homosexuella män gällande surrogatmoderskap personligen och hur upplever och känner homosexuella män samhällets normer och värderingar inom detta område.

1.2 Avgränsningar

Jag har valt att fokusera på homosexuella män. Jag har även valt att titta på män som är gifta/sambos och som har barn eller har en önskan om att få skaffa barn via surrogatmoderskap. Bakgrunden är att jag vill få en djupare inblick och förståelse från just homosexuella män i parrelation och hur de ser på att kunna anlita surrogatmoderskap. Jag har i den här uppsatsen valt att undersöka samhällets normer och värderingar via media och i förarbeten till lag.

Sammanfattning av frågeställningar

- Hur uppfattar intervjupersonerna medias bild av homosexuellas mäns rätt att få barn via surrogatmoder?
- Hur ser homosexuella par på surrogatmoderskap som en möjlighet att få barn?
- Finns det en stigmatisering kring familjebildningen som homosexuellt par?

2. Bakgrund och tidigare forskning

2.1 Bakgrund

En vanlig uppfattning är att surrogatmoderskap i Sverige i dag är olagligt. Det är det inte. Hälso- och sjukvårdslagen anger att det är otillåtet att inom sjukvården assistera vid surrogatmoderskap. Surrogatmoderskap förekommer idag i Sverige men inte via hjälp av sjukvården. Det har skett en omfattande samhällsutveckling inom området, framförallt sedan 2003 när det blev lagligt för samkönade par som ingått partnerskap att ansöka om adoption. Sedan 2009 får homosexuella par även gifta sig. Detta gör synen på surrogatmoderskap till en uppmärksamrad och aktuell fråga. I juni 2013 beslutade regeringen om att utreda frågan. Regeringen tillsatte en kommitté där lagmannen Eva Wendel Rosberg utsågs till särskild utredare. Kommittén skulle se över olika sätt att utöka möjligheterna för ofrivilligt barnlösa att bli föräldrar. Utredningen (SOU 2016:11) analyserade frågan och vägde argument för respektive mot ett tillåtande av surrogatmoderskap i Sverige, men föreslog slutligen att förfarandet inte borde tillåtas. Regeringen förde därmed inte fram något förslag att stödja surrogatmoderskap i Sverige. Vid en jämförelse kan nämnas att Diskrimineringslagen (2008:567) ändrats ett flertal gånger till följd av samhällelig utveckling och förslag från

riksdagen. Till exempel trädde ändringar i Diskrimineringslagen i kraft den 1 januari 2015. Då beslutades om ändring av lagens ändamål enligt 1 kap. 1 § ”Denna lag har till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder (Lag 2014:958)”.

På en samhällsnivå kan människors attityder ändras. Attityder i samhället följer i viss mån den gällande lagstiftningen, enligt Darrel Montero (2014) *Attitudes Toward Same-Gender Adoption and Parenting*. Det går att se attityder hos befolkningen före och efter införandet av en ny lagstiftning. Monteros studie visar hur attityderna hos Sveriges befolkning var efter det att lagstiftningen gällande homosexuellas rätt att få adoptera trädde i kraft. Även Richard Bränström som är professor i hälsopsykologi på institutionen för klinisk neurovetenskap vid Karolinska institutet visar genom en studie hur attityder förändras kopplat till gällande lagstiftning. Enligt § 12.2.2 i utredningen *Barn i homosexuella familjer (SOU 2001:10)* kan vi se hur attityderna hos Sveriges befolkning såg ut före det att den aktuella lagstiftningen trädde i kraft. Attityder kan också sättas i relation till hur olika media belyser en fråga eller ett fenomen. Mediabevakning av en fråga kan ha olika syften, men innebär att de påverkar, väcker intresse, upplyser och därigenom kan påverka attityder. Uppdrag granskning är ett samhällsprogram producerat av SVT för undersökande journalistik där ”Tittarsiffrorna ligger på konstant hög nivå för Uppdrag granskning, år efter år /.../. Ett snitt på närmare 800 000 tittare satt sig framför tv:n på onsdagar (svt.se 2017)”. Ett program som visades i september 2018 handlade om surrogatmoderskap. Programmet visade surrogatarrangemang från länder vars inkomst per capita inte ligger i närheten av Sveriges inkomst per capita, enligt *Human Development Reports*. Uppdrag gransknings vinkling gällande surrogatarrangemang kan i sin tur ha påverkat Sveriges befolkning och deras syn på surrogatarrangemang, när programmet gör jämförelser mellan Sverige och länder där inkomst per capita inte kan ses som likvärdiga. Det stora antalet människor som tittade på programmet kan ha ändrat sin attityd efter programmets vinkling.

2.2 Tidigare forskning

Det finns relativt få studier som genomförts gällande homosexuella, surrogatmoderskap och stigmatisering. Jag har gjort sökningar i olika databaser, såsom de tillhörande Lunds universitets bibliotek (LUBsearch), *Forskning.se*, *Lambda nordica*, Karolinska institutet och

Acta pædiatrica. De sökord jag använt mig av är hämtade från frågeställningarna i uppsatsen. Jag har använt mig av de engelska orden homosexual, surrogacy och stigmatization. LUBsearch gav en relevant träff kopplat till American Psychological Association, 2018. I övrigt gav alla utom sökningen via Karolinska institutet noll träffar. Men vid genomgång av Karolinska institutets databas 16 träffar så var det endast artikel som var kopplad till min uppsats, Richard Bränström, 2017.

Studien som genomförts av American Psychological Association (2018) grundar sig i en debatt i forskarsamhället om huruvida homosexuella män som skaffar barn ökar. Studien jämför 40 homosexuella män och 55 lesbiska kvinnor för att se om deras kön och sexuella läggning kan påverka barnen, vilken betydelse de har att barnen kommit till genom surrogatmoderskap eller spermadonation, samt om de berättar för barnen hur de kommit till. Studien visade att homosexuella mäns och lesbiska kvinnors barn visade på normala beteenden. Dock visade studien på en högre grad upplevd stigmatisering hos de homosexuella männen, vilket förklaras med det sociokulturella sammanhanget att det att skaffa barn genom surrogatmoderskap inte är förenat med en socialt accepterad väg till föräldraskap.

Genom en utökad sökning med orden family och children kunde ytterligare en relevant studie återfinnas. Studien gjordes vid Linköpings universitet och publicerades i Acta pædiatrica (2017). Resultaten visade att vårdpersonal generellt har en positiv inställning till surrogatmoderskap men att de oroar sig för barnens hälsa. De studier som gjorts har ofta samma frågeställning om hur barnet kan påverkas. Forskning gällande barnperspektivet, det vill säga hur barnen själva uppfattar sin situation saknas.

En utredning, Äktenskap för par med samma kön (SOU 2007:17) undersökte effekterna på barn som växt upp med en eller två homosexuella. Enligt utredningen går det inte att vetenskapligt påvisa att homosexuella föräldrar är olämpliga på grund av sin sexuella läggning. Studier, utredningar och media kan påverka attityder i samhället. Detta kan ha en direkt eller indirekt påverkan på homosexuella män som vill skaffa barn.

Då det finns begränsat med tidigare forskning på området så kan denna uppsats bidra till kunskap på området homosexuella män, surrogatmoderskap och hur samhällets normer och värderingar kan uppfattas via intervjupersonerna.

3. Teoretisk utgångspunkt

3.1 Begrepp

Jag kommer att använda mig av socialpsykologisk teori. I mina intervjuer framgår att intervjupersonerna hade en önskan om att få berätta om sin syn på surrogatarrangemang. Socialpsykologin handlar om grupper och individer samt samspelet mellan individer och grupper. Socialpsykologin handlar om hur vi kommunicerar med varandra, hur vi påverkas av andra, hur vi påverkar andra och hur vi samverkar ihop. George Herbert Mead (1863-1931) anses av många vara grundaren till den symboliska interaktionismen inom socialpsykologin. Symbolisk interaktionism kan förklaras att samhället inverkar på hur interaktioner individer emellan ser ut. Samhället får här en avgörande roll. Då samhällsutveckling är pågående kan vi inte se på symbolisk interaktionism som något beständigt, utan som varaktig förändring. När Mead talade om ”jaget” menar han att det växer fram utifrån social utveckling. Där interaktion med den sociala världen utvecklar attityder, värderingar och normer (Månsson, P. 2015:157). ”Bland de moderna sociologer som fört arvet från Mead vidare intar Erving Goffman en särställning (ibid:168)”. Erving Goffman var en sociolog från Nordamerika som levde mellan 1922-1982. I boken *Ritualisering och sårbarhet* av Anders Persson (2012) så framkommer det att Goffman kritiserats av många och att det är svårt att ”placera och positionera Goffman – inte minst i syfte att in- eller utdefiniera hans sociologi (2012:215)”. Jag kommer att ta upp boken *Stigma* av Goffman (2011) och har valt att använda mig av begreppen stigma samt identitet som definieras av Goffman i boken. Dessa begrepp och teorier kring dessa begrepp passar väl in på denna studies frågeställningar och kan bidra till att förklara empirin.

3.2 Stigma

Termen stigma härrör från Grekland och grekerna där de ”skapade termen stigma för att beteckna kroppsliga tecken avsedda att påvisa någonting ovanligt (Goffman 2011:9)”. Idag är stigma lika förknippat med kroppsliga tecken som med egenskaper. Individer som betecknas med ett stigma avviker eller bryter mot någon av samhällets gängse regler, normer eller

värderingar. Stigma är enligt Goffman (2011) när samhället tilldelar egenskaper/attribut på individer som i förlängningen kan göra att individer blir stigmatiserade. Avvikelse eller avvikande beteende kan vara problematiskt att särskilja. I boken *Utanför Avvikandets sociologi* av Howard S. Becker (2006) återfinns följande förklaring: ”Avvikare är den som etiketten framgångsrikt har placerats på, avvikande beteende är ett beteende som människor betecknar på det sättet (2006:23)”. När jag gör intervjuer med homosexuella män som vill ha barn, så kan även stigma eller avvikande finnas i den egna gruppen. Becker (2006) menar på att ”sociala grupper skapar avvikelse genom att upprätta de regler vilkas överträdelse utgör avvikelsen (ibid:22)”. Beroende på vilken social grupp man tillhör, eller som man beträder, blir avvikelsen olika. Individer i olika grupper i samhället skapar normer, förhållningssätt och regler. Avvikelser kan även skapas i den egna gruppstillhörigheten. Beroende på hur man själv eller andra placerar in en homosexuell man med barnlängtan så kan utfallet se olika ut. När individen uppmärksammar att hans faktiska identitet inte överensstämmer med den sociala identiteten så uppstår en diskrepans som Goffman (2011) kallar stigma (2011:10). Stigma uttrycker Goffman (2011) egentligen inte som en egenskap utan som en relation mellan ett attribut och ett mönster. I boken används begreppet stigma som egenskap, men han uttrycker även att detta kan vara djupt misskrediterande (ibid:11). Han skriver dessutom ”Lägg också märke till att det inte är alla icke önskvärda egenskaper som berörs av detta, utan endast de som upplevs som oförenliga med vårt mönster för hur en viss typ av individ bör vara (ibid:10)”. När Goffman (2011) talar om attributet, kan det sättas i relation till den barnlängtan som en homosexuell man kan ha. Det är ett mönster som avviker från tidigare skapade egenskaper som kan finnas i gruppen, till exempel att homosexuella män inte ska ha barnlängtan.

3.3 Olika typer av identitet

Individens identiteter kan se och beskrivas på olika sätt. Detta beroende på om det är samhället som betraktar eller om det är individerna själva. Goffman (2011) anser att identiteten hos en individ utgår ifrån individens olika roller i samspel med vad han menar är samhällets identitetsvärden. Identitetsvärden utgår ifrån normer och förväntningar på hur en individ förväntas vara (Persson 2012:87). Goffman (2011) beskriver tre olika typer av individens identitet.

Den *sociala identiteten* är hur andra individer uppfattar oss och hur vi interagerar med varandra. Goffman (2011) delar sedan upp den sociala identiteten i ytterligare två grupper där den *virtuella* (skenbara) är ”hurudan den här individen borde vara (2011:10)”. Den *faktiska* är ”de egenskaper han faktiskt visar sig vara förbunden med (ibid:10)” oavsett interaktionen med andra individer.

Den *personliga identiteten* kan till exempel vara sitt självuppfattande kön. Könsoverskridande identitet har blivit mer synligt idag genom samhällsutvecklingen. Könsideitet och- eller upplysning av annat sensitivt slag kan göra att individer undanhåller viss information. Skulle individen berätta finns risken för ”stereotypa reaktioner (ibid:60)”. Både den *sociala* och *personliga* identiteten inkluderar andras uppfattningar.

Den tredje och sista är *jag-identitet* eller ’upplevd identitet’ och den är subjektiv. Individen bygger själv upp sin upplevda identitet utifrån sin *sociala* och *personliga* identitet. Genom att använda oss av den upplevda identiteten har vi möjlighet att ”undersöka vad för känslor individen kan hysa gentemot sitt stigma (ibid:117)”.

Goffmans (2011) syn på den *virtuella* identiteten och den *faktiska* identiteten är att den sker genom interaktion. Omedelbart när interaktion uppstår individer emellan så sker kategoriseringar. Utifrån dessa kategoriseringar tillskriver vi egenskaper som anses vara ”normala”. När en man är hemma eller vistas offentligt med sitt/sina barn så kategoriserar vi omedelbart. Till exempel kan vi se det som en ansvarstagande och jämställd man som delar upp föräldradagarna med sin fru. För det ”normala” är ju att han har en fru. Våra förväntningar överensstämmer med det normala. Om vi skulle få höra att han har en man hemma så överensstämmer inte våra förväntningar med det ”normala”. Individerna avviker då utifrån samhällets normer och förväntade egenskaper. Förväntningarna som samhället har av individen kan då göra att individen blir stigmatiserad om denna inte faller inom det ”normala”. ”Hos den stigmatiserade uppstår alltså en känsla av att inte veta vad de andra närvarande ’i grund och botten’ tänker om honom, ’var han har dem’ (ibid:22)”. Men det är även som Persson (2012) skriver att det ”normala” idag har ändrat karaktär. Då samhällsutvecklingen har förändrats utifrån den större variationsbredd av identiteter som finns i samhället så är det svårare att tillskriva någon egenskaper som ”normal” eller ”avvikande”. Vi ser det genom en ”succesivt ökad tolerans, eller åtminstone osäkerhet, inför att det som förr tvärsäkert kallades onormalt, avvikande och stigmatiserade idag kan vara normalt att en

man som är hemma med sitt/sina barn har en man. Det normala ändrar karaktär (Persson 2012:122)”.

4. Undersökningens metod och upplägg

För att få en grund till hur min uppsats ska genomföras har jag tagit del av Denscombe (2016) och Ahrne & Svensson (2014) böcker om forskning och kvalitativa metoder.

4.1 Kvalitativ metod

Jag har valt att använda mig av kvalitativ intervjumetod då syftet med denna undersökning utgår ifrån intervjupersonernas egna upplevelser och känslor. Den kvalitativa metoden samlar kvalitativa data i form av texter eller bilder som tillhandahåller grundvalen för att tolka den mening som de uttrycker. Jag avser använda kvalitativ metod för att skapa och använda en förenklad bild av en komplex verklighet (Denscombe 2016:216). En användning av kvalitativa metoder kan i huvudsak göras utifrån tre sätt, genom att fråga, genom att vara med och titta eller iakta och utnyttja dokument och artefakter (Ahrne & Svensson 2014:10). Kvalitativ forskningsintervju ”är ett sätt att samla kunskap om sociala förhållanden, men givetvis kan även frågor om enskilda människors känslor och upplevelser vara av intresse (ibid:36)”.

4.2 Semistrukturerade intervjuer

Det finns tre vedertagna upplägg när man ska genomföra intervjuer. Strukturerade, semistrukturerade och ostrukturerade intervjuer (Denscombe 2016:266). Då mina frågeställningar handlar om intervjupersonernas egna tankar, upplevelser och idéer utifrån mitt i förväg tematiserade frågeformulär (bilaga 1), är semistrukturerad intervju att föredra. Fördelen med att använda sig av semistrukturerad intervju är att ”svaren är öppna och betoningen ligger på den intervjuade som utvecklar sina synpunkter (ibid:266)”. Jag som intervjuare har även möjlighet att ställa mina frågor på ett mer nyanserat sätt utifrån vilken situation som uppstår.

4.3 Urval av undersöksgrupp

Jag har använt mig av ett icke-sannolikhetsurval som innebär att forskaren har en viss bestämmanderätt eller valfrihet i urvalsprocessen (Denscombe 2016:64). Att använda sig av icke-sannolikhetsurval i denna studie, utifrån att det bara är homosexuella män som har eller vill ha barn som ingår, ansåg jag att detta var det mest användbara. Urvalsgruppen som skulle ingå i min studie var och är begränsad, vilket gör att det är påverkat av mig. Jag har sammanlagt intervjuat sex homosexuella män eller par. Genom att kombinera icke-sannolikhetsurval med ett explorativt urval kan jag ”välja människor utifrån saker som deras expertis, deras erfarenheter eller det faktum att de är ovanliga eller skiljer sig från normen (ibid:65)”. Ett explorativt urval är fördelaktigt att använda i småskalig forskning. De intervjuade är från olika delar av Sverige.

4.3.1 Urvalsförfarande

Intervjupersonerna sökte jag upp via olika grupper på internet. Många grupper på internet är ”öppna” och tillgängliga för alla. Detta gjorde att jag såg vilka individer i gruppen var och som gjorde att jag personligen kunde kontakta och fråga om de skulle kunna tänka sig att delta i min studie. Andra skrev eller mailade till mig efter att ha sett en sökannons som jag publicerade i dessa grupper. Jag skrev en sökannons (bilaga 2) som jag själv publicerade eller som någon annan publicerade för min räkning i olika sociala medier. Under tiden jag letade efter intervjupersoner fick jag reda på att det fanns hemliga grupper på internet, som ingen hade tillträde till utan ”kunskap”. Dessa hemliga grupper kunde andra hjälpa mig att få tillträde till genom att lägga in min sökannons. Jag fick vad man inom etnografi kallar en ”dörröppnare” (Denscombe 2016). Detta då jag personligen inte har detta sociala nätverk att tillgå. Dörröppnarna var i vissa fall helt anonyma för mig. De hade genom de öppna grupperna sett min sökannons och vidarebefordrade den. Även intervjupersoner som deltagit eller de som tackat nej efter att jag frågat dem har varit behjälpliga för att jag ska få kontakt med andra intervjupersoner. Jag har inte sedan tidigare känt till någon av intervjupersonerna som deltagit i min studie, vilket annars skulle ha kunnat påverka mitt resultat.

4.4 Intervjuer och genomförande

Intervjuerna spelade jag in på en diktafon efter tillåtelse av intervjupersonerna. Jag visste i förväg inte var intervjupersonerna ville att vi skulle ses. Att spela in samtalet ger möjligheten

till att helt och fullt koncentrera sig på vad intervjupersonerna har att säga utan att avbryta samtalet (Denscombe 2016). Genom att använda diktafonen kommer allt som sägs med, vilket gör denna studies underlag mer valid. Intervjupersonerna fick själva bestämma plats för intervjun. En del intervjuer har skett i hemmamiljö, någon på restaurang och några via videosamtal på internet. Ibland har ett större geografiskt avstånd till den som ska intervjuas varit en faktor, men då har den intervjuade själv föreslagit intervju via Skype eller andra interaktiva sidor på nätet där videomöte kan utföras.

4.5 Transkribering av material

Transkriberingen av intervjuerna har varit av olika slag. I de intervjuer som gjorts genom personliga möten har även omgivningen spelat roll för hur transkriberingen blivit. Det har funnits distraktioner av olika slag som gjort att jag valt att reducera bort ovidkommande delar av inspelningen. Till exempel barn som kräver uppmärksamhet av intervjupersonerna och mobiltelefoner som ringt. När intervjuer gjorts via internet så har uppkopplingen ibland fallerat, vilket gjort att det blivit en del diskussioner om annat när uppkopplingen väl fungerat igen. Även detta har gjort att jag också valt att reducera bort viss konversation. De sex intervjuer jag genomfört, har alla utom en pågått i över en timma. Transkribering har tagit lång tid, vilket varit positivt då jag lyssnat på det inspelade materialet väldigt ingående. Det är som Ahrne & Svensson (2014) skriver ”En annan större fördel med att skriva ut själv är att man lär känna sitt material och kan inleda tolkningsarbetet redan under själva lyssnandet och skrivandet (2014:54)”. Då alla intervjupersoner varit väldigt positiva till att få medverka så har intervjuerna resulterat i mycket eftertänksamhet, pauser och att uttrycka sig på ”rätt” sätt. Transkriberingarna har därför i den bemärkelsen varit ”enkla” att skriva ut då språket innehållit relativt få otydligheter. Jag har redigerat texten ytterst lite, genom att ta bort till exempel hummanden, upprepningar med mera. Annars ”kan den publicerade texten bli ointressant och svårläst (ibid:66)”.

4.6 Forskningsetik

Denscombe (2016:427) påpekar att det är av största vikt vid forskning att informera intervjupersonerna om de fyra forskningsetiska huvudprinciperna som har sitt ursprung i den medicinska forskningen. Genom Nürnbergkoden (1947-1949) lades grunden till

forskningsetik. Jag har informerat samtliga intervjuade om dessa fyra huvudprinciper och dessa är:

- Informationskravet
Där jag som forskare informerar de berörda eller de som kan tänkas bli berörda, vad min forskning är och syftet med denna.
- Samtyckeskravet
Där de som deltar har rätten att själva bestämma över sin medverkan och kan när helst de önskar avbryta göra det, utan att bli ifrågasatta.
- Konfidentialitetskravet
Innebär att jag som forskare ska använda och förvara det jag samlat in på ett sätt som i största möjliga mån garanterar och skyddar att personliga uppgifter kan röjas.
- Nyttjandekravet
Menas med att den information jag tagit del av och samlat på mig endast får användas för forskningsändamålet.

Innan jag påbörjade mina intervjuer mailade jag mina tematiska frågeställningar (bilaga 1) till intervjupersonerna så att de hade tid att läsa igenom materialet i förväg. Jag ville undvika att ställa dem i en obehaglig situation där de inte var bekväma med frågorna. Jag informerade även att jag efter avslutad uppsats kommer radera alla intervjuer och transkriberingar. Det är också väldigt viktigt för mig som intervjuare att förstå att studier som denna skulle kunna få konsekvenser för de inblandade och för mig som skrivit den då syftet och frågeställningarna kan vara av känslig natur.

4.7 Analysens genomförande

Efter varje intervjutillfälle gjordes en transkribering och utskrift av intervjun. Förutom genomläsning av varje genomförd intervju så lyssnades även inspelningarna av intervjuerna igenom. Detta medförde att jag blev väl förtrogen med mitt material (Ahrne & Svensson 2014:196-197). När jag kände mig insatt i materialet påbörjade jag en reducering. Jag noterade relevanta begrepp, påståenden och svar på frågeställningar i varje transkriberad intervju. Empirin är grunden i denna studie där jag utifrån syftet och frågeställningar valt ut citat som jag anser ”tydligast illustrerar det fenomen som ska belysas (ibid:204)”. Man kan som Ahrne & Svensson (2014) skriver se materialet som en filmskapare har när de sätter ihop

en film (ibid:204). Frågeställningar och citat har jag sedan använt tillsammans med relevanta teorier för att analysera materialet.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt kommer jag att redovisa och analysera studiens empiri. Vidare så undersöker jag resultatet utifrån syfte, frågeställningar och dess teoretiska ansats. Jag kommer att bifoga relevanta citat där citaten från intervjupersonerna visar på hur de svarar på aktuella frågeställningar. Jag använder fiktiva namn på intervjupersonerna. Jag kommer att använda mig av benämningen ”staden” och ”landet” för att visa på skillnader utifrån vart intervjupersonerna är bosatta. Jag kommer även att använda mig av ordet kvinna, oavsett om individen är biologiskt född kvinna och fortfarande ser sig som kvinna eller om individen ser sig som kvinna, sitt självuppfattande kön.

Resultat- och analysdelen är uppdelad i fyra underrubriker. Först presenteras en bakgrund hos intervjupersonerna för att skapa en social kontext kring frågeställningarna. Därefter följer avsnitt kopplat till föräldraskap, surrogatmoderskap samt ett avsnitt om surrogatmoderskap i media och i förarbeten till lag.

5.1 Bakgrund - social kontext hos intervjupersonerna

Här redovisar jag intervjupersonernas bakgrund (bilaga 1), önskan de har att få skaffa barn, hur de ser på möjligheten att det ska gå att genomföra samt hur de ser på det homosexuella samhällets syn på att skaffa barn. Dessa faktorer kan påverka hur intervjupersonerna upplever samhällets normer och värderingar kring surrogatmoderskap.

Jag har intervjuat sex intervjupersoner/par där åldersspannet har varit från cirka 30 till 45 år. Tre av dessa var gifta, två lever i samboförhållanden och en skulle inom en snar framtid bli sambo. Utbildningsnivån kan ses som högre då alla utom två har eftergymnasial utbildning. De flesta av intervjupersonerna bor där marknadspriserna för en bostad anses ligga i det högre spannet. Samtliga intervjupersoner har heltidsarbete eller studerar. Synen på hur ett homosexuellt par lever sitt vardagsliv kan skilja sig åt.

”Det finns lite olika grupperingar upplever jag det som och en av grupperingarna är dom som vill ha ett Svensson liv, där man vill ha ett normalt liv, det man säger familj, barn, Volvo, hus och villa. Det ska man inte ha, för man ska ju leva med en boa runt halsen och dansa på dansgolvet och leva rövare. Det är lite där den stora klicken är. Så den här som vill ha Svensson liv ligger i en kategori ganska långt ut från det här samhället (Intervju med Jesper)”.

Synen på en homosexuell mans barnlängtan kan påverkas i vilken kategori jag själv eller andra placerar honom i. Om jag utgår ifrån en normal familjeförälder eller en extrovert banbrytande partymänniska påverkar detta min kategorisering. Att bryta den norm som finns i den egna gruppen kräver mod. *”Men jag tror många är lite rädda och försiktiga, med att visa sig, man är rädd om det man har (Intervju med Max)”*. Goffman (2011) menar på att *”Obehaget att på detta sätt vara utlämnad kan ytterligare öka genom de samtal som främmande människor kanske känner sig manade att ta med honom (2011:24)”*. De flesta intervjupersonerna har berättat om hur barnlängtan över tid förändrats. En fråga till en homosexuell man om barnlängtan kan uppfattas som utlämnande och det finns risker med att blotta sig. Dock tror en del av intervjupersonerna att det handlar om en generationsfråga. Jag uppfattade hur flera intervjupersoner delade upp sin egen gruppstillhörighet som homosexuell man utifrån ålder. Enligt intervjupersonen nedan beskrivs det som följande:

”Jag tror man är lite rädd för att bli stigmatiserad, i den egna gruppen vet jag inte, det tror jag är ett större problem bland de äldre bögar, än generationen jag är i. /.../. där finns det också en, en kultur där man lever barnlöst och man har en annan, det är ganska stor skillnad på yngre bögar idag (Intervju med Max)”.

De flesta äldre homosexuella männen har enligt intervjupersonerna inte någon barnlängtan. Goffman (2011) menar på att *”han återspeglar detta förvägrade erkännande genom att skylla det på något av sina attribut (ibid:16)”*. Homosexualitet har historiskt varit olagligt och även ansetts utgöra en sinnessjukdom (Wikipedia, Homosexualitet i Sverige). Synen på homosexuella män har ändrats över tid och synen inom den egna gruppen kan också ha ändrats. Förr var det en självklar norm att homosexuella män inte skulle ha barn. Då homosexuella män tidigare inte utfört denna ”avvikande” handling, som att skaffa barn kan gestalta, så kan samhället tolka önskan om barn som avvikande (Becker 2006:24). Utifrån mönster och egenskaper så stämmer inte attributet barnlängtan på hur homosexuella män bör vara. Jag frågade om äldre homosexuella män kan ses som överrepresenterade i sin egen grupp, vilket uttrycktes på följande sätt:

”Suck...bland homosexuella män? Ja, det tycker jag. Det tror jag hör samman med att det är den grupp som det är svårast för och att det blir som ett självförsvar (Intervju med Paul & Morgan)”.

I artikeln Queer teori och historia (1996) skriver professor Jens Rydström om flera tidigare subkulturer inom homosexualiteten och även att samhället i stort tog avstånd från ”oanständiga” yttringar. Jag iakttar via mina intervjupersoner att homosexuella själva i viss mån stigmatiserar subkulturer bland sina egna. Det sker en stigmatisering genom den sociala identiteten. Här formar den egna gruppen själva dessa krav utifrån ålder på de homosexuella männen och gör dessa till normativa. Det normativa är att äldre inte ska ha barnlängtan (Goffman 2011:10). När samhället för diskussioner gällande barnlängtan och homosexuella män, visar empirin på att det fortfarande talas om skillnader inom gruppen. Hur ska samhället förstå att homosexuella män har en barnlängtan när uppfattningen av individerna i sin egen grupp är olika. Intervjupersonen nedan förklarar det på följande sätt:

”Fast kollar man hur det homosexuella samhället ser ut. Jag som har levt i en storstad innan jag träffade dig Melker. Jag har varit ute i det här livet, på klubbande och allt sånt. Det är ett väldigt speciellt samhälle. Sen dom som verkligen tar till sig, och vill ha ett förhållande så som vi vill och kunna leva mer det här svensson livet mer, med barn, kunna va gift och allting. (Intervju med Melker & Jerker)”.

Synen på det homosexuella samhället skiljer sig både inom gruppen och i det övriga samhället. Diskussionerna om att man som homosexuell man inte har eller ska ha en barnlängtan reproduceras enligt intervjupersonerna.

Intervjupersonerna som har barn har fått barn då de var i 40-års åldern. Jag iakttar utifrån intervjuerna att det handlar om deras levnadsförhållanden, där man lyfter fram vikten av att ha ett stadigt förhållande där man känner sig trygg i att förhållandet ska hålla. Utifrån mitt empiriska material uppfattade jag en eftertänksamhet i att förhållandet ska vara stabilt och bygga på gemensamma värderingar och tankesätt, men framförallt på kärlek. Det grundar sig också på finansiella möjligheter. Möjligheten till att skaffa barn ligger således inte bara på de biologiska möjligheterna, utan till stor del på andra faktorer. *”Bara det här att låna med lägenheter och villor är ett otroligt storstadsperspektiv (Intervju med Paul & Morgan)”*. En del intervjupersoner ser det som en ”förenklad omständighet” att vara bosatt i staden, där möjligheterna är större att ta ytterligare lån på sin bostad för att finansiera ett surrogatmoderskap. Detta ser annorlunda ut jämförelsevis med att bo på landet. Förutom den

biologiska aspekten handlar det om trygghet och ekonomi. Möjligheten att skaffa barn beror på flera perspektiv, vilka tar tid. Detta för med sig att intervjupersonerna är i medelåldern när de skaffar, eller börjar fundera på, att skaffa barn. Önskan om barn har alla intervjupersoner, men den knyts till möjligheten.

När det kommer till frågan om intervjupersonerna alltid har haft viljan att skaffa barn och om den förändrats, kan jag utifrån empirin se hur förutsättningarna inte är lika för alla.

Intervjupersonen nedan beskriver som följande:

”Om jag alltid har velat skaffa barn? Det har jag funderat mycket på. Men jag kan inte riktigt svara på det, för jag har ändå varit så färgad av att jag inte kan få barn. /.../. Jag vet inte. Spontant skulle jag säga nej, inte alltid, men kanske har det varit så (Intervju med Max)”.

Detta är tankar som en heterosexuell person inte behöver beakta när han eller hon talar om att skaffa barn.

5.2 Föräldraskap

Här vill jag ta upp den normativa familjebildningen och om det finns en stigmatisering i rollen som förälder eller familj hos de homosexuella männen som intervjuats.

Jag har under intervjuerna fått många namn på en familj, till exempel kärnfamilj, bonusfamilj, vald familj, extra familj och min familj.

”Du och jag till en början. Att jag tycker att en familj är individen med ens partner, det är liksom en typ av familj /.../. För mig är familj, det är ganska stort begrepp. Visst man har ju en kärnfamilj, den där lilla innersta klicken men sen, familj går så långt utanför det (Intervju med Melker & Jerker)”.

Termen familj är lika olika som de personerna jag har intervjuat. A. Persson (2012) skriver ”eftersom verkliga samhällsförändringar alltid börjar i vardagslivet (2012:33)” Mycket tyder på att det vardagliga livet hunnit ikapp den normativa kärnfamiljen. Här kan vi till exempel se hur skilsmässor åstadkommit att normen kärnfamilj brutits, och hur det medför verkliga samhällsförändringar (ibid). Skilsmässostatistik i Sverige 2018 visar på 24 958 par som gick skilda vägar vilket är 1000 fler än 2017 (SCB). Skilsmässostatistiken är ett exempel på orsak till varför det idag är relativt vanligt med olika konstellationer av familj. Även via olika

media, via radio, poddar, bloggar är det idag vanligt att beskriva olika konstellationer av familj.

”Termen familj, ja men jag vet inte, kärnfamilj är ju inget begrepp som vi tänker på så mycket. Men någonstans är ju jag van vid att det är någon slags föräldra-barn konstellation med en familj. Så jag försöker aktivt ändra den synen, jag försöker jobba på det, för oss i vår familj så ingår ju våra föräldrar, alltså barnens farföräldrar, dom har ju bara farföräldrar (Intervju med Max)”.

Mitt empiriska material påvisar dock att familj, bestående av två män, som vistas ute i offentligheten med sitt/sina barn fortfarande är normbrytande. Det gör att intervjupersoner känner av detta i olika sammanhang och behöver tänka till lite extra kring olika interagerande. Intervjupersonen nedan uttrycker det:

”Men jag tänker också att, jag inbillar mig, det kanske jag stött på lite grann om jag tänker efter, det kanske är lite högre krav från omgivningen hur två män ska hantera ett barn när det saknas en kvinna. Det är ingen som har sagt det rakt ut men ibland får jag känslan av det (Intervju med Max)”.

Att heteronormperspektivet fortfarande är det som är tongivande i samhället upplevs mer eller mindre dagligen av de flesta intervjupersonerna och som de uttrycker på följande sätt: ”att de inte låter det ta plats i sin vardag”. Är detta ett intrång på deras privatliv, som gör att ”de inte låter det plats i sin vardag”. Kan det vara stigmat utifrån mannen som är hemma med sitt/sina barn. Eller är det stigmat som två män i relation känner. Oavsett så känner intervjupersonerna utifrån det normativa och hur ”normala” människor ser på dem (Goffman 2011:24). Persson (2012) menar på att vardagslivet är ett ställe där förändring kan börja. En tolkning jag gjort gällande de som valt att vara med i denna studie är att de vill förändra, påverka, ändra, nyansera och upplysa. Jag tänker att intervjupersonerna redan gör detta i vardagslivet genom att vara normbrytare med allt vad det innebär och att det kan vara ett sätt att uppnå samhällsliga förändringar. Intervjupersonerna har enligt min uppfattning redan påbörjat en förändring genom att ha en positiv och förlåtande syn gentemot de flesta individer i samhället när det kommer till att vara ”normbrytare”, oavsett om det handlar om hur andra ser på dem eller i diskussioner angående surrogatarrangemang. Citatet nedan kan påvisa en röd tråd som jag sett i mitt empiriska material.

”Vid någon middag så sades, typ jag förstår inte hur någon kvinna kan gå med på det, så där. Men då blev vederbörande fullkomligt nedsablad av alla dom andra gästerna, vi behövde inte ens säga någonting, men det var nog inte tänkt som någon negativ influens egentligen, mer bara ett förfluet ord (Intervju med Hampus)”.

Den kollektiva handlingen ses som det normala, vilket vi kan läsa i ovanstående citat. Där massan försvarade intervjupersonens hållning i diskussionen så valde intervjupersonen att inte göra som alla andra, att inte anpassa sig utifrån vad som pågår runt omkring dem (Becker 2006). Beslutet intervjupersonen tar genom att inte anpassa sig kan i förlängningen ändra normen. Att ändra normen kan även ändra och påverka stigmatiseringen. Goffman (2011) talar om att ”De stigmatiserade individerna ådagalägger en viss tendens att inleda sitt ’eget’ i olika skikt, allteftersom deras stigma är mer eller mindre uppenbart och påträngande (2011:118)”. De intervjupersonerna som är gifta ser inte det som något annorlunda eller avvikande än heterosexuella som är gifta. Ändå ställs frågor gällande äktenskap fortfarande utifrån det normativa vilket gör att samkönade äktenskap fortfarande kan ses som stigmatiserat och avvikande av samhället.

”Bara den frågan när jag kommer ny så, det har jag varit med om också, jag har folk som inte vet att jag gift med en man. -Jaha är din fru hemma nu med barnen nu när du har börjat jobba? Det händer ju varje vecka i alla fall skulle jag säga. Då får man tänka efter, ska jag säga som det är eller inte. Men det gör jag, jag säger som det är men jag får ju ändå alltid stanna upp lite, ja just det, det är så här det är (Intervju med Max)”.

Alla intervjupersoner har en bekantskapskrets bestående av hetero och homosexuella, men merparten har färre homosexuella som ingår i sin närmsta krets. Kan vi gällande Sverige och hbtq frågor ställa oss frågan om vi har kommit så pass långt som Sverige ger sken av. En jämförelse kan göras till Goffman (2011) där han uttrycker: ”Förmodligen är det väl så att ju mer en individ liar sig med normala personer, desto mer kommer han att uppleva sig själv som icke – stigmatiserad, även om det också finns situationer där motsatsen synes vara fallet (ibid:119)”. När det kommer till hur de hanterat sin familjebildning från andra så påvisar empirin stigmatisering trots att de flesta upplever en positiv bild av hur de blir och har blivit bemötta.

”Och där har vi väldigt goda vänner som har varit väldigt fina, liksom förebilder i det och pratat om sin barnlängtan oavsett om de varit homo eller bi eller hetero eller var dom har varit och även att det då känts som lite mindre stigma med allt möjligt (Intervju med Paul & Morgan)”.

Jag tolkar mitt empiriska material på att de intervjupersoner som bor i ”staden” upplever en mindre stigmatisering. I en intervju uttrycks det som följer *”Jag tycker att ibland att det ändå är en väldigt bra tid jag råkar leva i, i staden ska väl tilläggas (Intervju med Paul & Morgan)”* och en annan som *”Vi tänkte när vi flyttade ut att, hur ska det här gå. Villaområde, kommer vi bli paria eller någonting, det är absolut inte så (Intervju med Hampus)”*. Det som genomsyrar familjebildningen för intervjupersonerna som bor i staden är deras upplevda identitet. Det kan ovanstående citat påvisa genom att de utgår ifrån att de har ett stigma. Tankarna de har inför möten med andra, hur andra ska reagera på att två män har barn är en återkommande känsla. Den upplevda stigmatiseringen som intervjupersonerna från staden har uttryckt i intervjuerna kan jämföras med de intervjuade som bor på landet. Empirin visar inte på någon faktisk skillnad, utan mer en upplevd skillnad. Det framstår inte som någon skillnad i stigmatisering utifrån vilken social struktur intervjupersonerna befinner sig i.

”Hej hej förskolan här kommer vi, vi är gifta med varandra /.../. Det är väldigt konstruktivt att vara så öppen och förekomma, så tänker jag. (Intervju med Paul & Morgan)”.

Det finns få studier som gjorts gällande homosexuella män och barn som kommit till via surrogatarrangemang. En studie gjordes 2018 i USA där man jämförde 40 homosexuella manliga par som har fått barn genom surrogatarrangemang med 55 lesbiska par som fått barn genom donerade spermier. Den påvisade att ett negativt föräldraskap och föräldrar som upplevde en större stigmatisering ökade föräldrarnas inrapporterade beteendeproblem på barnen (American Psychological Association 2018). Det vi måste titta på här är att det jämförs och är i förhållande till den normativa befolkningen. Jämförelsen som görs kan tolkas som stigmatiserad. Vi kommer inte ifrån att normperspektivet är det vi fortfarande jämför med. En grund kan mycket väl vara intervjupersonernas förekomst och öppenhet, att bryta normen gentemot andra vuxna, förskolan, skolan, sina egna barn med flera. Medvetet eller omedvetet ser de till att stigmatiseringen, som skulle kunna ligga till grund för barnens mående, uteblir. Då mina intervjupersoner inte upplever en stigmatisering talar detta för att de inte skulle påverkas i samma grad av negativa effekter som de i undersökningen upplevt.

5.3 Surrogatmoderskap

I detta stycke lyfter jag fram hur de homosexuella män som intervjuats ser på surrogatmoderskap, möjligheten till detta och om det finns andra alternativ till att skaffa barn.

Jag ställde en fråga om kommersiellt surrogatmoderskap utifrån att det är det intervjupersonerna har möjlighet till att använda sig av i andra länder.

”Jag vet att jag, vänder mig mot att man använder sig av begreppet kommersiellt i det här sammanhanget. För vi pratar inte om kommersiell adoption eller kommersiell insemination eller kommersiell IVF för barnlösa föräldrar. Även om det faktiskt också handlar om pengar. Och det kostar pengar att genomföra. Man har valt att säga kommersiellt surrogatmoderskap. Jag tycker att använda den termen är ett inlägg i diskursen, därför att det ger negativa konnotationer till fenomenet (Intervju med Hampus)”.

Samtidigt är intervjupersonerna positivt inställda till kommersiellt surrogatmoderskap just för att det i nuläget är det enda alternativet de har för att kunna få barn genom surrogatarrangemang. När man i utredningen (SOU 2016:11) använde sig av begreppet ”kommersiellt” tillsammans med surrogatmoderskap kan det mycket väl innebära att stigmatisering fortlöper. Flera intervjupersoner tycker även att diskursen surrogatmoderskap får fel fokus och i en intervju uttrycktes det på följande sätt:

”Men det är ju, det blir alltid väldigt fokus på att det bara är homosexuella män som kommer ha nytta av det. Någonstans där tror jag skon klämmer lite grann, att rösta igenom det för i riksdagen, det är ju just att det är den icke normativa familjebildningen som speglar det, istället för att det är hjälpt för barnlösa par (Intervju med Melker & Jerker)”.

När regeringen beställde en utredning (SOU 2016:11) gällande olika föräldraskap tittade utredningen mycket på hur andra länder ställer sig i frågan. Då merparten av dessa länder inte tillåter surrogatmoderskap kan utredningsarbetet således ha blivit påverkat och färgat av andra länders lagar och tillåtande. Becker (2006) talar om detta som en kollektiv handling där: ”De gör vad de gör med ett öga på vad andra har gjort, gör eller kan tänkas göra i framtiden. Man försöker få sina handlingar att stämma överens med andras/.../. Resultatet av all denna anpassning och justering kan kallas ett kollektivt handlande (2006:148)”.

Utredningen tittade främst på angränsande länder till Sverige men även Storbritannien, Nya Zeeland och USA för att det finns likheter i fråga om bl.a. sociala, ekonomiska och kulturella förhållanden.

Förutom jämförelsen med andra länder så kan det vara intressant att belysa vad som skrivs i svenska Hälso- och sjukvårdslagen och hur den kan ses kopplat till surrogatmoderskap. Hälso- och sjukvårdslagen skriver generellt att ”vården ska bygga på respekt för patientens självbestämmande och integritet (SOU 2016:11 § 4.2.1)”. När det gäller surrogatmoderskap utgår man från kvinnan då det bara är kvinnor som kan bära barn. Det går inte att bortse ifrån detta ur ett diskrimineringsperspektiv kopplat till alla homosexuella som bär en barnlängtan. Att vården ska bygga på respekt för patientens, i det här fallet surrogatmoderskap och kvinnan, självbestämmande och integritet kan läsas som diskriminerande. Vi vet att kvinnor själva bestämmer om de genom surrogatmoderskap ska hjälpa ofrivilligt barnlösa par eller ensamstående att få barn. Detta eftersom det idag förekommer surrogatarrangemang i Sverige, trots att sjukvården inte assisterar. Becker (2006) menar att en förklaring till detta är ”Problemet är inte tekniskt. Det är teoretiskt. Vi kan konstruera fungerande definitioner av specifika handlingar som människor begår eller av specifika avvikelsekategorier så som världen (och särskilt, men inte bara, myndigheterna) definierar dem. Men vi kan inte få de båda att sammanfalla helt, för det gör de inte empiriskt /.../. oavsett om proceduren är formell och legal eller helt informell (2006:151)”.

Utredningen (SOU 2016:11) hade svårt att kombinera kvinnans rätt, med kvinnors individuella vilja. Det är svårt att kombinera det teoretiska med det tekniska.

”Det är så bakvänd argumentation. Att förbjuda surrogatmoderskap i Sverige eller argumentera mot det blir ju, det blir lite självmotsägande. Därför om man verkligen skulle vilja skydda kvinnor, som är i utsatta positioner skulle man ju tillåta det i västvärlden istället /.../. Sen kan man också vända på det och säga att, ok om vi vill säkerställa att kvinnor i Indien inte blir tvingade att vara surrogatmammor, tillåt det här då så kommer ingen välja Indien (Intervju med Hampus)”.

Den etiska aspekten gällande surrogatmoderskap är att det ska utgå ifrån ett altruistiskt synsätt fastän det i de flesta länder som tillåter surrogatarrangemang är kommersiellt. När par (heterosexuella som homosexuella) väljer att använda sig av länder där den etiska synen gällande kvinnor eller inkomst per capita är betydligt sämre än i Sverige så känner de ofta att

de inte haft något val rent finansiellt. Ett par jag intervjuade formulerade det på nedanstående sätt:

”Det är klart att altruistiska moderskapet eller surrogatmoderskapet känns ju som det man absolut helst hade velat gå via, för att inte riskera att hamna i någon form av människohandel eller liknande i konstiga länder i mellanöstern eller, nej, östra Europa, eller Asien eller vart det nu kan vara någonstans då. (Intervju med Melker & Jerker)”.

Ekonomin kan här få en avgörande roll för alla (heterosexuella som homosexuella) när de väljer att skaffa barn via länder som anses vara fattigare än Sverige enligt Human Development Reports (HDR). Här har flera intervjupersoner påtalat att de kan uppfatta schismer i de grupper på internet, där den gemensamma nämnaren är just surrogatarrangemang för homosexuella män. Ofta påtalas i dessa sammanhang de finansiella möjligheterna. Här kan det uppstå en stigmatisering i den egna gruppen och Goffman (2011) beskriver detta på följande sätt ”Bland sina egna kan den stigmatiserade individen använda sitt handikapp som underlag då han bygger upp sitt liv (2011:29)”. Om ekonomin är handikappet kan detta göra att diskussionerna i den egna gruppen anses valida. Merparten av de jag intervjuat har valt USA som land för surrogatmoderskap. Flera av intervjupersonerna har, via grupper på internet, uppfattat att många homosexuella män saknar ekonomisk möjlighet till surrogatmoderskap i USA. Jag såg även denna utmaning hos mina intervjupersoner.

”Jag hoppas på någonstans runt dom baltiska länderna, i sådana fall. Jag vet att dom har i Polen och dom har i Ryssland vet jag, och precis som det står där, kommersiellt surrogatmoderskap. Det är ju, du måste ju på något sätt kompensera den här kvinnan (Intervju med Jesper)”.

Ekonomin är otvivelaktigt avgörande när detta diskuteras i olika homosexuella forum på internet. Finns det regler som skapats av denna specifika grupp som gör att det uppstår ”utanförstående”. Kan vi se hur regler görs utifrån klassindelning, det vill säga vart man bor och därigenom sin ekonomiska möjlighet (Becker 2006:27). Ofta framhålls här att alla länder är jämbördiga att vända sig till när det kommer till surrogatmoderskap. Detta fenomen visar mitt empiriska material att flertalet av intervjupersonerna inte ställer sig bakom. Det är även stora skillnader i kostnader mellan de länder som erbjuder surrogatmoderskap.

”Vad vi har hört med just amerikanska surrogatmödrar är att det är en helt vanlig familj. Och det är lite den bilden jag har av det hela om det skulle, om det till och med skulle legaliseras i Sverige att det ska vara en familj i sådana fall som ställer upp på en sån här sak /.../. Dom frågar ofta hur det går i hela processen och vi säger att, nej men det ett par hundra tusen kvar bara (Intervju med Melker & Jerker)”.

De flesta intervjupersonerna tror att om surrogatarrangemang vore tillåtet i Sverige enligt hälso- och sjukvården så skulle användandet av surrogat från andra länder minska. Särskilt surrogatmoderskap ifrån länder där den etiska synen på kvinnan är av annan karaktär än den vi har i Sverige eller till exempel i USA. Det finns flera anledningar och perspektiv för detta, såsom språket, lagen, ekonomin och rättigheter. *”Om det skulle finnas inom svensk sjukvård, då skulle jag definitivt vilja använda en surrogatmamma (intervju med Jesper)”.*

Surrogatmoderskap i Sverige skulle alla välja om det var tillåtet, men sen skiljer det sig bland intervjupersonerna vilket land det skulle välja i andra hand.

”Ja jag ser positivt på det här, och jag skulle absolut göra det om det hade gått i Sverige. Inte har jag lust att gå via ett annat land och betala en massa pengar och allt det där som behövs göra. Nu är jag glad att vi hade den möjligheten men skulle det gå, så ja självklart (Intervju med Max)”.

”Men jag är ju såklart positiv till surrogatmoderskap. Om man gör det, någonstans som USA. Där det är så väl organiserat. Sen är väl jag lite, kan tycka att det är komplicerat om man tänker sig länder där det finns, där det kanske inte är lika uppstyrt, som kanske Indien eller Ryssland (Intervju med Hampus)”.

På frågan om det finns andra alternativ till surrogatmoderskap så är de flesta intervjupersonerna kluvna. Adoption är teoretiskt möjligt men nästintill praktiskt omöjligt ur tre perspektiv. För det första är de få länder som tillåter adoption till samkönade par i Sverige. För det andra *”Det finns tre, tror jag, adoptionsbyråer i Sverige och de vilar alla tre på en kristen värdegrund. Och tycker inte att homosexuella blir bra föräldrar (Intervju med Paul & Morgan)”.* För det tredje har de jag intervjuat hunnit kommit upp i medelåldern, av förklaringar som jag tidigare skrivit om i bakgrund. Så adoption ser inte intervjupersonerna som ett realistiskt alternativ. Men om det vore realistiskt möjligt så uppgav några att det mycket väl skulle kunna användas sig av adoption. Detta med förklaringen att det föds många barn som behöver växa upp i trygghet, omgiven av lycka, kärlek och förståelse.

”Alltså då har vi ju, vi har pratat om allt, att ändå gå adoptionsvägen eller kanske vara fosterföräldrar. Istället att man, ja, göra en altruistisk handling åt andra hållet istället (Intervju med Melker & Jerker)”.

Att skaffa barn med ett annat par eller ensamstående, det vill säga medföräldraskap, har flera av intervjupersoner uttryckt som ”att vara skild från början” och att det ställs helt andra krav då det kan vara tre eller fyra föräldrar involverade.

”Och det är också, det är en stor sak. Att inte ha rätt till sitt eget barn, att sitt eget barn inte har någon rätt till en om allting skiter sig om man bara tittar på det juridiska /.../. och dessutom är det ju så att då skulle ju Morgan och jag inte ha blivit vårdnadshavare båda två utan en av oss (Intervju med Paul & Morgan)”.

Risken för skilsmässa eller andra ändringar i levnadsförhållanden är skäl till varför man inte valt att skaffa barn med ett annat par eller en ensamstående. Logistiken från början om vart man ska bo och olika syn på uppfostran är andra exempel på sådana skäl. Det är många parametrar som ska beaktas och som ska fungera innan man väljer att skaffa barn. Jag uppfattade att intervjupersonerna tidigt försöker lägga kraft på att begränsa svårigheter som skulle kunnat bli problem senare, vilket gör att de inte ser medföräldraskap som är ett alternativ.

Jag undrade även om utredningen (SOU 2016:11) med sitt förslag om att inte tillåta surrogatmoderskap i Sverige påverkade dem personligen. De flesta svarade nej. Deras vardag påverkades inte direkt, men det påverkar självklart deras diskussioner kring att skaffa barn. Som till exempel när jag tog upp frågan. *”Nej, inte min vardag. Det påverkar mig när man pratar om det för då blir jag lite indignerad (Intervju med Hampus)”.*

Evenemanget Stockholm Pride där många homosexuella deltar nämndes i intervjuerna som ett tillfälle då man påmindes om att surrogatmoderskap inte är tillåtet. Pride eller priderörelsen propagerar för allas lika värde och mångfald i sexuell läggning och könsidentitet och för att synliggöra hbtq-frågor (Wikipedia Priderörelsen). Där samlas artister för uppträdanden, utställare och partier som debatterar sina ställningstagande gällande just om surrogatmoderskap ska bli tillåtet eller inte. Då känner intervjupersonerna att de blir påverkade av beslutet som togs. Vissa partier är positiva till surrogatmoderskap och andra är mot. Det är flera intervjupersoner som känner att det är en väldigt infekterad fråga i Sverige.

”Nämen, det är lite som att leva i ett parallellt universum eller i Twilight zonen eller nåt, för att ibland, några få dagar per år, så tänker jag att: -OJ diskussionen är ju så här, det är jätte många som är emot surrogatarrangemang t.ex. under Pride. Morgan och jag går alltid på alla seminarier och workshops och diskussioner och politiska grejer i och på pride house under prideveckan. Och där är det ju oftast som det handlar om surrogatmoderskap och sen är ju hälften av panelen, det måste förbjudas direkt och kvinnor måste skyddas. Det tänker jag har att göra med att Pride är såklart hbtq men det är ju också feministiskt och det är antirasistiskt och liksom, och det är väldigt självklart för vissa delar av priderörelsen att tycka att prostitution är alltid fel och det är alltid att köpa en kvinnas kropp (Intervju med Paul & Morgan)”.

Samtliga intervjuade ställer sig negativa till att köpa kvinnors kroppar genom prostitution. Nedanstående citat visar ett exempel på detta.

”Tyvärr är det som så att de som debatterar så hårt, de driver den tesen, de liknar surrogatmoderskap med prostitution, trafficking och jag tycker att det är extremt fult sätt att argumentera på. Därför att hur man än försvara sig i det läget blir det som man försvarar trafficking eller prostitution. Detta är ett sätt att missbruka ordets makt (Intervju med Hampus)”.

Jag uppfattar genom intervjupersonerna att de vill ställa upp i denna studie för att visa sin syn på surrogatmoderskap. Att skaffa barn genom surrogatmoderskap kan ses som ett sensitivt slag som gör att intervjupersonerna i sin vardag inte väljer att berätta. Om de skulle berätta sin syn på detta finns risken och rädslan att stereotypa reaktioner uppstår i omgivningen. ”Det sätt på vilket han handhar informationen rörande sitt förflutna är en fråga som berör hans personliga identifiering (Goffman 2011:73)”. Att välja när, hur och med vilka intervjupersonerna pratar om sin syn gällande att skaffa barn genom surrogatmoderskap kan ses som den personliga identiteten.

Enligt intervjupersonerna handlar det om kvinnans fria vilja i första hand och att själva få bestämma över sin kropp. Vinklingen i utredningen (SOU 2016:11) som riktar in sig på att skydda kvinnor och att det endast kan göras genom ett förbud anser de är utifrån ett visst perspektiv. Vi kan läsa hur utredningen uttrycker det på följande sätt: ”Ett argument mot tillåtandet av surrogatmoderskap är att det förstärker de traditionella könsrollerna och synen på kvinnan som en givare, vars roll är att uppoffra sig för andra /.../. surrogatmoderskap är ännu ett sätt för män att i ett patriarkalt samhälle skaffa sig kontroll över kvinnors kroppar och sexualitet (SOU 2016:22 § 13.6.3)”. Det perspektivet syftar till att bekämpa olagligt

utnyttjande, motverka prostitution och trafficking samt att skydda kvinnans fria vilja. Surrogatmoderskap utifrån intervjupersonerna handlar om den fria viljan för kvinnan, där förbud inte löser den frågan. Beslutet att bli surrogatmoder måste beslutas av den enskilda kvinnan i fråga samt ha ett starkt och reglerat regelverk. Det måste också finnas ett skydds nät i bakgrunden. Om man ska jämföra surrogatmoderskap med något så anser de flesta intervjupersoner att det ska jämföras med organdonation. Där en intervjuperson beskrev det på följande sätt.

”Därför att den kvinnan får alltså ta ut sin livmoder, avlägsna den, vilket ju säkert är en komplicerad riskfull operation, och ge till sin syster t.ex. så att den opereras in där och då kan hon aldrig mer bli gravid själv. Det får hon göra, det tycker vi att hon har rätt att bestämma själv, men att låna ut livmodern, det får hon inte... alltså ja (Intervju med Paul & Morgan)”.

5.4 Surrogatmoderskap i media och i förarbeten till lag

Har kommer jag visa på hur intervjupersonerna ser på medias bild att som homosexuell ha barnlängtan och hur diskussionerna gällande förarbeten till lag kring surrogatmoderskap uppfattas.

”Medias bild. Jag tycker det pratas lite om det /.../. Man vill fortfarande ha den här typiska bilden av ett homosexuellt par, en ska gå runt i högklackat och en liten tyllkjol och vara jättefjollig och ena ska gå runt och vara väldigt manlig (Intervju med Melker & Jerker)”.

Mitt empiriska material tyder på att medias innehåll, när det kommer till homosexuella män som vill bli föräldrar, inte är särskilt omfattande. *”Viljan att bli förälder vet jag inte om det diskuterats så mycket i media alls (Intervju Hampus)”.* Vilket kan resultera i att det talas lite eller ingenting om längtan som homosexuella män har efter att skaffa barn. *”Ja, så samhället påverkar därför man inte pratar om att homosexuella män ska, kan, bör, får bli föräldrar (Intervju med Hampus)”.* Surrogatmoderskap upplever de flesta samstämmigt att media framställer som någonting negativt. Ett intervjuar anser att media missar ”poängen” när de diskuteras om surrogatmoderskap.

”För oss är det en sorg att det är så svart eller vitt. Det är väldigt få gånger som liksom båda sakerna hålls i huvudet samtidigt. Vi tycker som feminister och som människor att vi liksom ska jobba mot den sortens surrogat, som är att köpa en kvinnas kropp. På precis samma sätt som vi ska jobba mot

prostitution, som är att köpa kvinnors kroppar. Det finns väldigt mycket i de två processerna som är väldigt lika och där vi kan jobba. Samtidigt tycker vi också att vi på de ställena där det är möjligt för kvinnor att få fatta ett fritt val. Att få hjälpa någon annan att få barn, måste vi kunna prata om den biten också, även om den biten är mindre och liksom mindre förskräcklig och så. Vi måste kunna prata om båda samtidigt. Det är väldigt få sådana debattinlägg eller artiklar som jag stöter på som håller båda de två tankarna i huvudet samtidigt (Intervju med Paul & Morgan)”.

Förutom media är lagstiftningsarbetet viktigt i utformningen av attityder. Richard Bränström som är forskare i hälsopsykologi på institutionen för klinisk neurovetenskap vid Karolinska Institutet, påtalar i en studie att desto mindre diskriminerande lagstiftningen är så blir attityderna mer positiva (ki.se). Tidigare undersökningar, till exempel om adoption, kan visualisera hur attityderna från Sveriges befolkning gällande surrogatmoderskap skulle kunna vara eller bli. Attityderna innan och efter adoption för samkönade par i Sverige går genom statistiska undersökningar att uppvisa. Det går också att se hur attityderna förändras utifrån gällande lagstiftning. En studie bland Sveriges befolkning gjordes 2013 gällande hur attityder till att samkönade par får adoptera. Där ingår Sverige som ett av 16 länder. Sju av tio svenska medborgare ansåg att homosexuella har samma rätt att adoptera som heterosexuella (Montero 2014). Sverige toppar där listan med länder som ser positivt på samkönad adoption. Det var 78% som i Sverige svarade att samkönade par skulle få adoptera. En undersökning som gjordes 2001 (SOU 2001:10) visar att 49% av Sveriges befolkning var emot att samkönade män skulle få adoptera. Vi kan således se hur lagar och förarbeten kan reproducera samhällseliga åsikter genom den rådande maktstrukturen. Om vi ser till statistiken gällande adoption och applicerar det på surrogatmoderskap så skulle befolkningen vara för surrogatmoderskap om det legaliserades. Vilket tyder på att attityder i statistiska studier påverkas av lagar samt förarbeten till lagar.

Det finns begränsat med media kring surrogatmoderskap men flera av intervjupersonerna lyfter fram ett tv-program som de upplever vinklat debatten kring surrogatmoderskap. Programmet heter Uppdrag granskning, De nya surrogatmödrarna (SVT, 19 sep, 2018) och intervjupersonerna lyfter att ett tillkortakommande i programmet gäller hur man framställer surrogatmoderskap. Uppdrag granskningens reportage vände sig till den största delen mot Georgien och Ukraina, som enligt Uppdrag granskning anses vara bland de ledande länderna gällande surrogatarrangemang. Det är via media som de flesta intervjupersonerna anser att reproduktioner angående diskussionerna om surrogatarrangemang görs. Att jämföra Sverige

med Ukraina och Georgien där Sveriges inkomst per capita ligger på sjunde plats enligt HDR:s lista för 2018 bör istället göras med till exempel USA som ligger på 13:e plats. De intervjupersoner som har barn har vänt sig till USA för att få hjälp med surrogatmoderskap. Att Uppdrag granskning gör jämförelser med Ukraina som ligger på 88:e och Georgien som ligger på 70:e plats avseende inkomst per capita (HDR), anser intervjupersonerna är felaktigt. Sverige anses genom HDR:s statistik vara ett rikt land per capita där vi också har ett väl utvecklat skyddsnet för att inte bli utnyttjade. Det ser annorlunda ut i Ukraina och Georgien. Intervjupersonerna anser att det är viktigt, för en mer rättvisande mediabild, att surrogatmoderskap jämförs mellan länder som har sociala likheter med Sverige.

”Och när man väl visar något så visar man baksidan eller om, ja, lite som uppdrag granskning där man väljer att plocka fram, och det är ju givetvis någonting som också måste fram men samtidigt så, jag saknar lite den andra sidan, där man får se hur familjbildningen faktiskt har fungerat och att det funkar och att det inte är något, någon större annorlunda, familjbildning på andra sidan sen. Den biten har jag inte sett ett enda program om (Intervju med Melker & Jerker)”.

Lagmannen Eva Wendel Rosberg som var särskild utredare (SOU 2016:11) samt de jag intervjuat efterlyser ett barnperspektiv gällande surrogat. Vidare kan vi läsa på Acta Pædiatrica (2017) att en av fem av hälso- och sjukvårdspersonal tror att barn som tillkommit genom surrogatmoderskap riskerar att utsättas för social stigma samtidigt som merparten av de inom hälso- och sjukvården generellt är för en legalisering av surrogatmoderskap. De önskar vidare forskning om barnens hälsa samt påtalar om hur viktigt det är att öka kunskapen kring att ta hand om föräldrar i Sverige som använt sig av surrogatarrangemang.

I utredningen (SOU 2016:11) går det att läsa: ”Det anges att barnet, för att kunna uppnå en fullständig och harmonisk utveckling av sin personlighet, bör växa upp i en familjemiljö, i en omgivning av lycka, kärlek och förståelse”. Intervjupersonernas egna tankar, önskan och hur de kommer att fostra barn är precis vad texten påtalar. Forskning som gjorts på detta är enligt en annan utredning (SOU 2007:17) begränsad, men visar på:

”Möjligheterna att vetenskapligt studera effekterna på barn som växer upp med en eller två homosexuella föräldrar är starkt begränsade. En sammanställning av existerande forskning i USA visar att det inte finns någon vetenskaplig grund för slutsatsen att homosexuella föräldrar är olämpliga på grund av sin sexuella läggning. Tvärtom visar forskningen att homosexuella föräldrar i samma utsträckning som heterosexuella är kapabla att ge sina barn

en stödjande och hälsosam miljö. Barnen i homosexuella familjer skiljer sig inte heller från barnen i heterosexuella familjer när det gäller utveckling, anpassning och välbefinnande (SOU 2007:17)".

6. Slutdiskussion och förslag till vidare forskning

Syftet med denna studie var att undersöka hur homosexuella män upplever att kunna anlita surrogatmoderskap och hur de ser och känner av samhällets normer och värderingar i frågan. Valet av metod för studien är kvalitativ intervjustudie, med semi-strukturerade intervjuer. Jag har ansett att det har varit viktigt att låta intervjupersonerna prata öppet samtidigt som mitt syfte och frågeställningar behövde besvaras. Detta har inneburit ett omfattande bakgrundsmaterial där det har varit viktigt att fokusera på delar som bidrar till analysen. Det finns givetvis validitetsrisker kopplat till detta då det finns en möjlighet att någon viktig del i det större bakgrundsmaterialet inte lyfts fram i tillräcklig omfattning. Småskaliga forskningsprojekt som detta baseras oftast på ord. Denscombe (2016:387) beskriver att det är lätt att en oerfaren forskare inte är tillräckligt medveten om intonation, betoning och uttal och därigenom kan en viss del av innebörden påverkas. Goffmans (2011) teori om stigma och identitet har varit användbart för att analysera och besvara studiens syfte och frågeställningar. Teorierna kopplas till intervjupersonernas svar vilket gör att tidigare framlagd kritik mot Goffman (Persson 2012:215) om vikten av att beakta helheten kring orsaker bakom stigmatisering och inte ägna för mycket kraft åt den stigmatiserade är viktigt att beakta vid läsningen av denna studie. Syftet att låta homosexuella mäns personliga påverkan av surrogatmoderskap innebär också att studien är avgränsad.

Jag tolkade och uppfattade att stigmatisering och att känna sig som avvikande fortfarande präglar intervjupersonerna medvetet och omedvetet samt att den upplevda identiteten skiljer sig från den faktiska identiteten. Heteronormperspektivet är fortfarande starkt förankrat i samhället. Oavsett detta kunde jag i mitt empiriska material utläsa att intervjupersonerna ser och upplever en positiv inställning från sin omgivning.

Intervjupersonerna påtalade att forskning behövs som tar upp barnperspektivet. Upplevelserna av att komma till genom surrogatarrangemang och att växa upp i en samkönad familj behöver belysas mer. Människan är till mångt och mycket känslostyrd och påverkas och gör beslut

utifrån sina känslor och samhälleliga attityder. Vilket gör att vi behöver beakta barnens känslor och upplevelser i förundersökningen till en eventuellt ändrad lagstiftning kring surrogatmoderskap.

Jag anser att det är en lika viktig punkt att de kvinnor som ”lånar” ut sin livmoder, måste göra det av ”rätt” skäl. Det framkommer tydligt att samtliga intervjupersoner ser surrogatmoderskap som ett positivt alternativ, men bara om det bygger på kvinnans fria vilja. Detta måste säkerställas om surrogatarrangemang ska tillåtas i Sverige. Det är många svårigheter och betänkligheter när det kommer till surrogatarrangemangs tillåtande i svensk sjukvård. Oavsett dessa svårigheter så finns det en stark barnlängtan hos ett stort antal homosexuella män.

Referenser

Litteratur & vetenskapliga artiklar:

Acta Pædiatrica (2017) Survey shows that Swedish healthcare professionals have a positive attitude towards surrogacy but the health of the child is a concern. Vol. 107, Issue 1. Aug 2017. [<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/apa.14041>
Hämtad 2019-06-06]

Ahrne, G. & Svensson, P. (red.) (2014) *Handbok i kvalitativa metoder*. Uppl.1:4. Stockholm: Liber

American Psychological Association (2018) Italian Gay Father Families Formed by Surrogacy: Parenting, stigmatization, and children's Psychological Adjustment. Vol. 54, No. 10, p1904-1916 Oct 2018. Lund: Lunds universitet.
[<http://content.ebscohost.com/ContentServer.asp?T=P&P=AN&K=2018-46265-006&S=R&D=pdh&EbscoContent=dGJyMNHX8kSeqLE4xNvgOLCmr1Gep69Srq64S7OWxWXS&ContentCustomer=dGJyMPGpt0mwqrBRuePfgeyx43zx> Hämtad: 2019-04-25]

Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Uppl. 3:3. Lund: Studentlitteratur.

Goffman, E. (2011). *Stigma – den avvikandes roll och identitet*. Uppl. 4:3. Lund: Studentlitteratur.

Howard, S. B. (2006) *Utanför – Avvikandets sociologi*. Andra tryckningen. Arkiv förlag.

Human Development Reports (2018). [<http://hdr.undp.org/en/2018-update> Hämtad: 2019-04-25]

Karolinska Institutet. (2017). Richard Bränström. [<https://ki.se/forskning/det-som-paverkar-mest-ar-hur-oppen-man-kan-vara> Hämtad: 2019-04-25]

Montero, Darrel (2014) Attitudes Toward Same-Gender Adoption and Parenting: An analysis of Surveys from 16 Countries. *Advances in Social Work*. 15 (2): 444-459.

[<https://journals.iupui.edu/index.php/advancesinsocialwork/article/view/16139/18395>
Hämtad: 2019-04-25]

Månsson, P. (2015). *Moderna samhällsteorier. Traditioner riktningar teoretiker*.
Uppl. 9:1. Lund: Studentlitteratur.

Persson, A. (2012). *Ritualisering och sårbarhet – ansikte mot ansikte med Goffmans perspektiv på social interaktion*. Uppl. 1:1. Malmö: Liber AB.

Queer teori och historia. Jens Rydström. (1996). Lambda Nordica.

[<http://www.lambdanordica.org/index.php/lambdanordica/article/view/31/31> Hämtad
2019-04-25]

SCB.se. (2018) Hitta statistik/Sverige. [<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/skilsmassor-i-sverige/> Hämtad: 2019-04-25]

Wikipedia. Homosexualitet i Sverige. Tillgänglig:

https://sv.wikipedia.org/wiki/Homosexualitet_i_Sverige

Wikipedia. Priderörelsen. Tillgänglig: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Priderörelsen>

Nyhetsartiklar:

Daniel, W. (2016) Alla har inte rätten att bli föräldrar. Debatt Expressen, 10 juni.

Tillgänglig: <https://www.expressen.se/debatt/alla-har-inte-ratten-att-bli-foraldrar/>

Svt.se (2017) Uppdrag granskning har flyttat. Nyheter Granskning, 24 mars.

Tillgänglig: <https://www.svt.se/nyheter/granskning/uppdrag-granskning-har-flyttat>

Regeringen, Svensk författningssamling, Statens Offentliga utredningar och motioner:

SFS (2008:567) Diskrimineringslag. Stockholm: Kulturdepartementet. Tillgänglig:

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/diskrimineringslag-2008567_sfs-2008-567

SOU 2001:10. Barn i homosexuella familjer. Stockholm: Justitiedepartementet.

Tillgänglig:

<https://www.regeringen.se/49bb98/contentassets/f505565dc95e40a19661af8cf1a471be/barn-i-homosexuella-familjer--del-1-t.o.m.-kapitel-12>

SOU 2007:17. Äktenskap för par med samma kön - vigselfrågor. Stockholm: Justitiedepartementet. Statistiska uppgifter, undersökningar, m.m. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/49bb90/contentassets/d8ce4c0dfea547c391469ac9a5646feb/aktenskap-for-par-med-samma-kon---vigselfragor-kapitel-6-9-sarskilda-yttranden-sou-200717>

SOU 2016:11. Olika vägar till föräldraskap. Stockholm: Justitiedepartementet.

Tillgänglig:

<https://www.regeringen.se/492b29/contentassets/e761299bb1a1405380e7e608a47b36/56/olika-vagar-till-foraldraskap-sou-201611>

Tv-program:

Uppdrag granskning. (2018) De nya surrogatmodrarna. [TV-program] Sveriges

Television, SVT 1 19 sep. Tillgänglig:

<https://www.svtplay.se/video/19352859/uppdag-granskning/uppdag-granskning-sasong-19-de-nya-surrogatmodrarna>

Bilaga 1: Intervjufrågor

Frågor och teman.

Bakgrundsfrågor:

- Hur gammal är du/ni?
- Lever du/ni i en relation (gift/sambo) el är du ensamstående?
- Vad har du/ni för utbildning?
- Vad arbetar du/ni med/som?
- Vart bor du/ni? I vilken stad?
- Har du/ni barn? Hur många? Vill du/ni ha fler barn? Hur skaffade du/ni barn?
- Har du/ni en önskan om att skaffa barn?
- Hur ser du/ni på dina/era möjligheter att det ska bli möjligt?

Surrogatmoderskap:

- Hur ser du/ni på surrogatmoderskap?
- Skulle du/ni kunna tänka dig/er att använda surrogatmoderskap om det blev tillåtet inom den svenska sjukvården i Sverige?
- Det är möjligt i andra länder att få barn genom surrogatmoderskap, är det en väg du/ni ser som en möjlighet i dagsläget för att få egna barn?
- Kommersiellt surrogatmoderskap betyder enkelt översatt att man betalar för att få barn, är det något du/ni kan tänkas göra för att kunna skaffa barn?
- En SOU (Statens offentliga utredningar) är ett förarbete till en lag. 2016 kom en utredning av regeringen som heter SOU 2016:11 där de undersökte om det ska bli

tillåtet inom hälso- och sjukvården att assistera surrogatmoderskap i Sverige. Ett motargument som lades fram för altruistisk (enkelt översatt, man gör det för den goda viljan skull) surrogatmoderskap var ”om assisterad befruktning med en surrogatmor tillåts i Sverige visar samhället nämligen sin acceptans för sådana förfaranden”. För altruistiskt surrogatmoderskap gavs ett argument ”att man kan minska lidandet för manliga samkönade par och att det är positivt för samhället att det föds fler efterlängttade barn”.

- Hur är din/er syn på detta?
- Påverkar det dig/er personligen?
- Att fundera över: Vad ser du/ni för alternativ till surrogatmoderskap?
 - Finns det andra alternativ du/ni skulle kunna tänka dig/er att använda sig av om surrogatmoderskap inte skulle vara möjligt att genomföra?

Synen på dig/er genom er-och andra:

- Hur upplever du/ni att det är att vara homosexuell idag i Sverige?
- Är du/ni öppna med din/er homosexualitet?
- Hur är din/er upplevelse av era närmsta gällande din/er homosexualitet?
- Hur upplever du/ni synen- klimatet på din arbetsplats- skola- sysselsättning? gällande att du/ni är homosexuell-a?
- Hur är- var din/era upplevelser när du/ni berättar- berättade att du/ni vill skaffa barn till era närmsta?
- Hur är- var din/era upplevelser när du/ni berättar- berättade att du/ni vill skaffa barn till utomstående?
- Har du/ni alltid velat skaffa barn?
- Har din/er längtan/önskan efter barn förändrats?
- Upplever du/ni att vara homosexuell i samhället/privat idag kan påverka din/er syn/vilja att skaffa barn?
- Har du/ni vänner som fått barn genom surrogatmoderskap?
- Hur är din/era upplevelser av det? Från tanke till barn.
- (Om du har barn) Hur är din/era upplevelser när du/ni vistas på offentliga platser med era barn?

Föräldraskap:

- Vad innebär termen "familj" för dig/er?
- Hur påverkar det dig/er att heterosexuell norm är det som är tongivande?
- Hur påverkar det synen på dig/er själv som förälder?
- Hur upplever du/ni att andra ser på dig/er som tilltänkt-a förälder/föräldrar?
- Hur är din/er syn gällande det/dem barn som du/ni får genom att det föds fram av en surrogatmoder kontra andra alternativ t.ex. genom adoption eller via delad vårdnad med en kvinna?

Samhället:

- Hur ser du/ni på medias bild av homosexuella män som vill bli föräldrar?
- Hur ser du/ni på diskussionerna gällande surrogatmoderskap som finns i samhället?
- Anser du/ni att samhället är uppdelat utifrån vilken sexuell orientering man har?
- Kan du/ni ge exempel på uppdelning som påverkat dig/er personligen.

Bilaga 2: Sökannons

Hej.

Mitt namn är Mimmi Gärdström och jag går sista året på Sociologi i Lund (kandidat) och ska nu i vår/försommar skriva min C-uppsats. Min tanke är att skriva om att Homosexuella män också vill skaffa barn och rättigheter att kunna anlita surrogatmoderskap. Jag söker därför Homosexuella män som lever i relation sambo/gifta i första hand, men om du är ensamstående och du tycker att detta stämmer in även på dig hör gärna av dig, som har eller skulle kunna tänka sig att skaffa barn via surrogatmoderskap. Jag har formulerat intervjufrågor som du/ni kan ta del av innan och jag kommer innan jag börjar att intervjua gå igenom forskningsprinciperna som rör frivillighet, integritet, anonymitet och konfidentiellt. Jag kommer även att spela in intervjun för att kunna komma ihåg. Om ni skulle kunna tänka er att bli intervjuade så får ni bestämma vart vi skall ses. Jag tar mig till er. (Kanske inte om det alldeles för långt) Men då löser vi säkert det på något annat sätt. Intervjun kommer att pågå högst en timma. Jag är bosatt (stadens namn).

Efter att jag är klar med min uppsats (fått godkänt av min/mina lärare) så kommer intervjuerna & transkriberingarna att raderas.

Har du/ni frågor så är det bara att fråga så försöker jag svara så gott jag kan.

Jag går att nå på personligt meddelande via Facebook där jag heter Mimmi Gärdström eller via min mail för första kontakt.

Mvh Mimmi Gärdström

